

ՔՐԻՍՏՈՍ՝ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԼՈՅՍԻՆ ԴԻՄԱՑ

(Շաբ. տե՛ս «Բազմավեպ» 1986, քիւ. 1-4, էջ 144-168)

ՅԻՍՈՒՍԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Յիսուս անթիւ հրաշքներ գործեց, կաղեր, կոյրեր, անգամալոյծներ բուժեց, հացերը ու ձուկները շատցուց, թղենին չորցուց, ջուրը գինիի փոխեց, դիւահարներ դեւերէն ազատեց, մեռելներուն յարութիւն տուաւ, եւայլն:

Սակայն այս բոլոր հրաշքներէն ամէնէն հրաշալին, ամէնէն դերազանցը Յիսուսի յաղթական յարութիւնն է:

Եկեղեցին յատուկ հրճուանքով կը գոչէ. «Փա՛ռք հրաշափառ յաբուեան քո Տէր»:

Եթէ Քրիստոսի բոլոր հրաշքներն ալ համոզիչ փաստեր են իր՝ Աստուծոյ Որդին ըլլալուն, մեռելներէն յարութիւն առնելը, սակայն, ամէնէն համոզիչն է անտարակոյս:

Ասոր համար է, որ հեթանոսներու մեծ առաքեալը՝ Պօղոս, Կորնթացիներուն ուղղած նամակին մէջ, հանդիսաւոր շնչով չի՛ վարանիր ըսելու. «Եթէ մեռելներու յարութիւն չկայ, ուրեմն Քրիստոս ալ յարութիւն չառաւ: Եթէ Քրիստոս յարութիւն չառաւ՝ մեր քաղաքութիւնը ընդունայն է, ընդունայն է նաեւ ձեր հաւատքը: Եթէ այդպէս է, ուրեմն, Աստուծոյ դէմ սուտ միկաներ մղանք, քանի որ վկայեցինք, հակառակ Աստուծոյ, թէ Քրիստոսի յարութիւնը տււած է» (Ա. Թուղթ Կորնթացիներուն, ԺԵ. 13-15):

Նոյն հաւատքով բոլոր առաքեալներն ալ կը շնչուեն Յիսուսի յաբուեան կարեւորութիւնը:

Պետրոս առաքեալ, Հոգեգալուստի օրն իսկ, հրապարակային իր առաջին քարոզին մէջ, խօսքը ուղղելով հոն ներկայ գտնուող հրեաներուն և հեթանոսներուն կը յիշատակէ Յիսուսի յարութիւնը ըսելով. «Յիսուս Նազովրեցին... մատնուեցաւ եւ դուք թունեցիք զինք

ու դամեցիդ խաչին Վրայ: Աստուած սակայն անոր յարութիւն տը-
ւաւ» (Գործք Առաքելոց, Բ. 22-24):

Հոգեգալուստին յաջորդող օրերուն Պետրոս եւ Յովհաննէս ա-
ռաքեալները, տաճարի մուտքին, յորովայնէ կաղ մը կը բռնեն Յի-
սուսի անունով:

Հրեաները ձերբակալելով Պետրոսը եւ Յովհաննէսը բանտ կը
դնեն:

Յաջորդ օր, երկու առաքեալները կը լքեն Աննա եւ Կայիափա
քահանայապետներուն ատենին առջեւ, որուն ներկայ կ'ըլլան հրեայ
իշխաններ եւ ծերեր:

Երբ հարց կու տան առաքեալներուն, թէ որո՞ւն զօրութեամբ
կամ որո՞ւն անունով զուք կատարեցիք այդ հրաշքը, Պետրոս լի Ս.
Հոգիով կը սրտասխանէ անվեհեր. «Ժողովուրդի իշխաններ եւ Իս-
րայէլի ծերեր, քանի որ այսօր հարկ է գատուինք տկար մարդու մը
եղած բարեբին համար, որով ան բուժուեցաւ, թող յայտնի ըլլայ
ձեզի եւ Իսրայէլի ամբողջ ժողովուրդին, թէ Նազովրեցի Յիսուս
Քրիստոսի անունով, զոր զուք խաչեցիք եւ որուն Աստուած յարու-
թիւն տուաւ եւ միայն անոր անունով այս մարդը այսօր բժշկուած
կը ներկայանայ ձեր առջեւ» (Գործք Առաքելոց, Դ. 8-10):

Երկար պիտի ըլլար մէջբերել հոս՝ լոյսը այն խօսքերը, որոնք
առաքեալները ըսած են, ցոյց տալու համար Յիսուսի յարութեան ա-
ռաջնակարգ տեղը՝ քրիստոնէական վարդապետութեան մէջ:

Յիսուս՝ իր քարոզութեան ընթացքին ստէպ խօսած է իր յարու-
թեան մասին: Ահաւասիկ Յիսուսի խօսքերը, որ ուղղած է իր առա-
քեալներուն, արբ միասին երուսաղէմ կ'երթային. «Ահաւասիկ կ'եր-
բեք երուսաղէմ ու Մարդու Որդին պիտի մատնուի քահանայապետ-
ներուն եւ զպիլրներուն, ու զինքը մահուան պիտի դատապարտեն, եւ
պիտի մատնեն հեթանոսներուն՝ որպէսզի ծաղրեն, ծեծեն ու խաչ
հանեն, եւ երրորդ օրը յարութիւն առնէ» (Մատթ. Ի. 18-19, Դու-
կաս ԺԸ. 31-33):

Այլակերպովսեղէն վեց օր առաջ «Յիսուս սկսաւ աշակերտներուն
ցուցնել թէ պէտք է, որ քնք երուսաղէմ քերթայ աւ շատ չարչարանե-
ր կրէ եւ անարգուի ծերերէն, քահանայապետներէն եւ զպիլրներէն
եւ սպաննուի ու երրորդ օրը յարութիւն առնէ» (Մատթ. ԺԶ. 21):

Այլակերպովսեղէն ամմիջապէս ետք, երբ առաքեալներուն հետ
լեռնէն կ'իջնէր, կը պատուիրէ անոնց լսելով. «Մարդու մի՛ պատմէք
այս տեսիլքը մինչեւ որ Մարդու Որդին մեռելներէն յարութիւն առնէ»
(Մատթ. ԺԷ. 9):

Վերջին ընթրիքին՝ Յիսուս ակնարկելով իր մօտալուտ չարչա-
րանքներուն, կ'ըսէ. «Այս գիշեր ամէնքդ ալ պիտի գայթակղիք ինծ-
մէ, վասնզի գրուած է, թէ պիտի վարենք հովիւը եւ ոչխարները պի-

տի ցրուին: Բայց յարուժենէս ետք ձեզմէ առաջ Գալիլեա պիտի ելո՞թամ» (Մարկոս ԺԴ. 27-28):

Եւր զպիւրները եւ Փարիսեցիները Յիսուսէն նշան մը կը խնդրեն իր աստուածութեան որպէս փաստ, Անիկա իր յարուժիւն առնելը կու տայ իրո նշան, ըսելով անոնց. «Ձար եւ շնացող ազգը նշան կ'ուղէ եւ ուրիշ նշան պիտի չտրուի անոր՝ բայց միայն Յովնան մարգարէին նշանը. վասնզի ինչպէս Յովնան կէտին փորը մնաց երեք օր եւ երեք դէշեր, աշնպէս ալ Մարգու Որդին պիտի մնայ երկրի սիրտը՝ երեք օր եւ երեք դէշեր» (Մատթ. ԺԲ. 38-41 եւ Ղուկաս ԺԱ. 29-30):

Կրկենք անգամ մըն ալ, որ Քրիստոսի յարուժիւնը, առաքեալներուն եւ առաջին քրիստոնեաներուն համար կենսական հարց մը Կած է եւ հզօր ապացոյց Յիսուսի աստուածութեան:

Այժմ անցնինք ցոյց տալու մանրամասնօրէն, թէ Յիսուս իրապէս մեռած է խաչին վրայ եւ իրապէս ալ յարուժիւն առած մեռելներէն:

Յիսուս իրապէս մեռաւ խաչին վրայ

Յիսուսը խաչելէն առաջ, գիտենք թէ Հրեաները ինչպէս բռնեցին զինքը, չարաչար ծեծեցին, «թըին անոր երեսը, բռնեցըով հարուածներ իջեցուցին եւ ոմանք ապտակեցին» (Մատթ. ԻԶ. 67):

Յետոյ Պիղատոսին տարին Յիսուսը, որ դատել է եւ անմեղ դատներէ ևտք, փոխանակ ազատ արձակելու, Հրեաներէն վախճալով, «ձաղկել տուաւ զԱյն. իսկ զինուորները փուշէ պսակ շինելով՝ Անոր զլուխը դրին եւ Ժիրանի զգեստ հագուեցուցին» (Յովհ. ԺԹ. 1-3):

Իսկ Մարկոս աւետարանիչ սապէս կը նկարագրէ, զինուորներու ձեռքէն Յիսուսի քաշած նեղութիւնները. «Իսկ զինուորները ներս տարին Յիսուսը, ապարանքին դաւիթը. կանչեցին բոլոր դունդը եւ Յիսուսի հագուեցուցին կարմիր զլամիդ եւ Ժիրանի ու զլուխը դրին փուշէ հիւսուած պսակ մը, եւ սկսան ողջոյն տալ եւ ըսել. «Ողջո՞յն բեզի, Հրեաներու թագաւոր»:

«Յեղէգով ալ գլուխը կը ծեծէին ու երեսը կը թքնէին եւ առջեւ ծնրադերելով՝ երկրպագութիւն կ'ընէին Անոր» (Մարկ. ԺԵ. 16-19):

Յիսուսը չարաչար ծեծելէն չի դաւան, Ժանր փաշտպան մ'ալ կը դնեն ուսին, որպէսզի զայն շարկելով մինչեւ Գողգոթայի գագաթը տանին: Բայց Յիսուս չըիմանալով խաչի ծանրութեան տակ, երեք անգամ սրեւտին կ'իյնայ: Այն ատեն Հրեաները կը ստիպուին Սիմոն Կիրենացի անունով մէկը բռնել եւ անոր տալ խաչը, հաւանաբար վախճալով որ Յիսուս կրնայ կէս ճամբան մեռնիլ եւ իրենք չեն վրնար իրենց նպատակը իրագործել, որ է Յիսուսը անարգանքով փաշին վրայ դամել որպէս ոճրագործ:

Այս բոլոր չարչարանքներուն զիմանալէ ետք, Յիսուսի ձեռքերը եւ ոտքերը զամեկույ, Կրկու աւազակներու մէջ խաչ կը հանեն, ուր կը մեռնի ըսելով՝ «ամէն ինչ կատարուած է» (Յովհ. ԺԹ. 30):

«Այն օրը ուրբաթ էր, եւ որպէսզի մարմինները խաչի վրայ չմնային մինչեւ շաբաթ, Վասնզի այն շաբաթ օրը մեծ օր մըն էր, Հրեաները խնդրեցին Պիղատոսէն, որպէսզի անոնց սրունքները խորտակեն ու վերցնեն: Զինուորները եկան եւ առաջիկին սրունքները խորտակեցին. նոյնպէս միւսինը, որ անոր հետ խաչուած էր: Բայց երբ Յիսուսի մօտեցան, տեսան որ արդէն մեռած էր. ուստի անոր սրունքները չխորտակեցին: Բայց զինուորներէն մէկը տէգով խոցեց Անոր կողը եւ խկոյն արիւն եւ ջուր ելաւ» (Յովհ. ԺԹ. 31-34):

Այսպէսով այլեւս վստահ էին, որ թէ՛ Յիսուս եւ թէ՛ Կրկու աւազակները մեռած են:

Երբ կարգը Յիսուսը թաղելու եկաւ, Յովսէփ Արեմաթացի աւանուով «պարկեւտ նախարար մը, որ ինքն ալ Աստուծոյ արքայութեան յոյս ունէր, համարձակեցաւ, Պիղատոսի ներկայացաւ եւ Յիսուսի մարմինը խնդրեց: Իսկ Պիղատոս զարմացաւ՝ թէ այնչափ շուտ մեռաւ, կանչեց հարիւրապետը եւ հարցուց անոր՝ թէ արդարեւ այնչափ շուտ մեռաւ: Ու երբ ատուրեց հարիւրապետէն՝ Յովսէփի շնորհեց Յիսուսի մարմինը» (Մարկոս ԺԵ. 43-45):

Յիսուսը թաղելէ ետքն ալ տակաւին Հրեաները հանգիստ չէին, որովհետեւ անոնք չէին մոռցած, որ Յիսուս ամէնուն ըսած էր, թէ մեռնելէն Կրեք օր ետք յարութիւն արիտի առնէ մեռելներէն:

Ուստի, «քահանայապետները եւ Փարիսեցիները հաւաքուեցան Պիղատոսի մօտ եւ ըսին. «Տէր, յիշեցինք որ այն մոլորեցուցիչը ողջ եղած ատեն կ'ըսէր՝ թէ երեք օրէն յարութիւն արիտի առնեմ: Արդ, հրամայէ՛ որ մինչեւ Կրեք օր գերեզմանին պահպանութիւն ընեն. մի՛ դուրս շարկերտները դիշերը գան, գողնան եւ ժողովուրդին ըսնն, թէ մեռելներէն յարութիւն առաւ. եւ այս վերջին մոլորութիւնը առաջինէն աւելի տէչ ըլլայ»: Պիղատոս պատասխանեց. «Զինուորներ ունիք, գացէ՛ք ձեր գիտցածին պէս զգուշութիւն ըրէ՛ք»: Անոնք գացին ու գերեզմանին զգուշութիւն ընելու համար՝ քարը կնքեցին եւ պահպաններ դրին» (Մատթ. ԻԸ. 62-66):

Այսքան մանրամասն զգուշութիւններ ընելէ ետք, կարծեմ ամէնքս ալ, Հրեաներուն չափ համոզուած ենք, թէ Յիսուս իրապէս խաչին վրայ մեռաւ եւ գերեզմանին մէջ ալ թաղուեցաւ:

Յիսուս իրապէս յարութիւն կ'առնէ

Տանք խօսքը Մատթէոս աւետարանիչին. «Շաբաթ գիշեր, երբ միաշաբաթը (կիրակին) կը լուսնար, Մարիամ Մագդաղենացին եւ

միւս Մարիամը փութացին գերեզմանը տեսնելու: Եւ ահա մեծ երկրաշարժ մը եղաւ, վասնզի Տիրոջ հրեշտակը երկինքէն իջնելով՝ մօտեցաւ և քարը դրան առջեւէն մէկ կողմ գլորեց ու վրան նստաւ: Անոր տեսքը փայլակի նման էր և գլեհատը ձիւնի պէս սպիտակ: Անոր վախէն՝ պահապանները կոտորեցան ու մեռածի պէս եղան: Հրեշտակը խօսեցաւ և ըսաւ կիներուն. «Մի՛ վախճաք դուք, գիտեմ որ խաչուած Յիսուսը կը փնտռէք. հոս չէ, վասնզի յարութիւն առաւ, ինչպէս ըսած էր. եկէ՛ք տեսէք տեղը՝ ուր դրուած էր» (Մատթ. ԻԸ. 1-6):

Ուրեմն Յիսուս, իր մարդարէական խօսքերուն համաձայն, կիրակի առաւօտ, յարութիւն առաւ և ո՛չ միայն ստէպ Երեւցաւ առաքելներուն, իւզարեք կիներուն, այլ նաեւ շատերուն, ինչպէս կը վկայէ Պօղոս առաքեալ. «Քրիստոս մեռաւ մեր մեղքերուն համար և թողունցաւ և երրորդ օրը յարութիւն առաւ, և երեւցաւ Կեփայլին (Պետրոսին) և յետոյ տասներկու առաքելներուն, յետոյ աւելի քան հինգ հարիւր եղբայրներուն, որոնցմէ շատեր ողջ են մինչեւ այսօր, և ոմանք մեռան. և յետոյ երեւցաւ Յակոբին, ապա բոլոր առաքելներուն: Հոռով, բոլորէն հետք, որպէս անարդ մէկուն, երեւցաւ նաեւ ինծի» (Կորնթացիներուն Ա. Թուղթ, ԺԵ. 3-8):

Այսքան կարծեմ կը բաւէ ցոյց տալու համար թէ Յիսուս իրապէս յարութիւն առաւ և երեւցաւ շատերուն:

Եթէ Յիսուս յարութիւն առած չըլլար, որքան ապուշ սուտ մը պիտի ըլլար, Պօղոս առաքելին՝ Կորնթացիներուն վերի դրած տորերը, իր առաջը մէջտեղ պիտի ելլէր, քանի տակաւին ողջ էին Յիսուսը՝ յարութենէն հետք տեսնողները և զինքը կրնային խայտառակել որպէս ստախօս:

Յիսուսի յարութենէն անմիջապէս հետք, գերեզմանի «պահապաններէն ոմանք, քաղաք եկան և ինչ որ պատահած էր պատմեցին քահանայապետներուն: Անոնք ալ ծերերուն հետ միասին հաւաքուելով՝ խորհուրդ ըրին ու շատ դրամ տուին ղինուորներուն, ըսելով. «Ըսէ՛ք թէ Յիսուսի աշակերտները եկան գիշերով ու գողցան զինք, երբ մենք ըունի մէջ էինք» (Մատթ. ԺԲ. 11-13):

Քահանայապետները սակայն, չանդրադարձան, որ պահակներուն տուած՝ իրենց խորհուրդին մէջ հակասութիւն կար:

Ահա թէ ինչպէս Միխիթար Սեբաստացին, Աւետարանի մեկնութեան գիրքին մէջ, մէջտեղ կը հանէ այդ հակասութիւնը, խօսքը ուղղելով ղինուորներուն. «Եթէ քնացեր էիք, ի՞նչպէս գիտցաք թէ աշակերտները եկան և փախուցցին Յիսուսի մարմինը»¹:

1. Մեկնութիւն Սրբոյ Աւետարանի Տեառն մերոյ Յիսուսի Բրիստոսի, որ ըստ Մատթէոսի, Վեհեաիկ, 1737, էջ 953:

Մխիթար Աբբահօր հարցումին յարելի է աւելցնել նաեւ ուրիշ հարցում մը, զինուորները ամէն տեսակէտով պապանձեցնելու համար. «Իսկ ձեռքէ աբթուն էիք, ինչո՞ւ թողուցիք, որ առաքեալները Յիսուսի մարմինը զողնան»:

Եւ ահա այսպէս Յիսուս յարութիւն առաւ, յարութիւն մը, որ կը տարբերի միւս մեռելներու յարութիւններէն:

Յիսուսի յարութիւնը յզական է իր տեսակին մէջ: Մինչ միւս մեռելները յարութիւն առին ուրիշներու միջոցով, Յիսուս յարութիւն առաւ ինքնիրեն, իր աստուածային զօրութեամբ:

Միւս յարութիւն առնողներուն մարմինները, վերակենդանանալէ ետք, մնացին առաջուան պէս ենթակայ հիւանդութիւններու, ցաւերու եւ զաւտապարտուած կրկին մեռնելու եւ հող դառնալու:

Մինչդեռ Յիսուս՝ իր յարութենէն ետք, ունեցաւ փառաւորեալ մարմին մը, թափանցող, անկիր, աթինքն ցաւ-չգոցող, հիւանդութիւններէ զերծ, արադութեամբ՝ տեղէ տեղ փոխադրուող, անեղծ եւ անմահ:

Առարկութիւն

Ինչպէս Յիսուսի հրաշքները անթիւ մերժողներ ունեցան, այսպէս ալ Յիսուսի յարութիւնը, որպէս բացառիկ հրաշք, թնական է, որ ունենար իր հակառակորդները:

Հրաշքի մասին խօսած միջոցնիս, ցոյց տուինք թէ հրաշքը վարելի բան մըն է, եւ թէ Յիսուս կատարած է անթիւ հրաշքներ, եւ թէ մինչեւ մեր օրերը, աշխարհիս չորս փողմ, Աստուած հրաշքներ կը կատարէ. հետեւաբար Յիսուսի յարութիւնն ալ, որ հրաշքներու հրաշքն է, անկարելի դէպք մը չէ: Որով, նախորդ գլուխին մէջ հրաշքներու մասին մեր ապացոյցները Յիսուսի յարութեան համար ալ կը զօրեն:

Հոս պիտի խօսինք նոր տեսակի առարկութեան մը մասին, որ մէջտեղ մետած ան կարգ մը հակառակորդներ, յատկապէս մերժելու համար Յիսուսի յարութեան իրականութիւնը:

Ահա առարկութիւնը. Յիսուսի յետ յարութեան նրեւումները, ըլլա՛յ առաքեալներուն, ըլլա՛յ կիներուն, բորբ երեւակայութեան արդիւնք, զգայախարութիւններ եւ քանդագուշանքներ են:

Պատասխան.

Աւետարանիչներու համաձայն, Յիսուսի յարութեան օքը, առու կանուխ, քարեպաշտ կիներ քերեղման կ'երթան մ. կը տեսնեն,

որ դերեզմանին առջեւ դրուած մեծ քարը տեղէն ելած է, գերեզմանին մէջ ալ Յիսուսի թաղուած մարմինը չկայ:

Յանկարծ հրեշտակը կ'երեւի եւ վ'ըսէ կիներուն. «Մի՛ վախնաք դուք, գիտեմ որ խաչուած Յիսուսը կը փնտռէք, հոս չէ, վասն զի յարութիւն առաւ, ինչպէս ըսած էր. Եկէ՛ք, տեսէք տեղը՝ ուր դրուած էր» (Մատթ. ԻԸ. 5-6):

Յետոյ, երբ Մարիամ Մագդաղենացին առանձին մնացած կու լար, Յիսուս իրեն կ'երեւի ըսելով. «Ո՛վ կիւն, ինչո՞ւ կու լաս, ո՞վ կը փնտռես»: Ան կարծելով թէ պարտիզպանն է, ըսաւ անոր. «Տէ՛ր, եթէ դուն վերցուցիր զԱնիկա, ըսէ՛ ինծի, ո՞ւր դիմիր, որ պէսզի առնեմ»: Յիսուս ըսաւ անոր. «Մարիամ՝. ան ալ դարձաւ եւ երբայեցերէն ըսաւ. «Ռաբբունի», որ կը նշանակէ՝ Վարդապետ: Յիսուս ըսաւ. «Մի՛ մօտենար ինծի, վասնզի դեռ հօրս քով չեմ ելած. այլ պէտք էմ փրկարարներուս եւ ըսէ՛ անոնց՝ թէ ես կ'ելլեմ ի՛մ հօրս եւ ձեր հօր քով, ի՛մ Աստուծոս եւ ձեր Աստուծուն քով»: Մարիամ Մագդաղենացին եկաւ եւ աշակերտներուն պատմեց, թէ ինք տեսաւ Տէրը եւ իրեն այս խօսքերն ըսաւ» (Յովհ. Ի. 15-18):

Նոյն օրը, «Երեկոյան, մինչ աշակերտները հաւաքուած եւ Հրեաներու վախէն՝ դռները փակած էին, Յիսուս եկաւ եւ անոնց մէջտեղ կանգնելով ըսաւ անոնց. «Ողորդութիւն ձեզի»: Աս ըսելով՝ անոնց ցոյց տուաւ իր ձեռքերն ու կողը» (Յովհ. Ի. 19-20):

Դարձեալ, նոյն օրը, Յիսուս երեւցաւ Եմամաւոս գիւղը դացող իր Երկու աշակերտներուն (Ղուկ. ԻԴ. 13-35): Յետոյ, տիրեբական լճակին եզերքը, ինքզինքը յայտնեց իր առաքեալներուն (Յովհ. Ա. 1):

Յիսուս երեւցաւ նաեւ Պետրոսին (Ղուկ. ԻԴ. 34), ապա աւելի քան հինգ հարիւր հաւատացեալներու (Պօղոս, Կորնթացւոց թուղթ Ա. 6):

Ուրեմն, Յիսուս յարութիւն առնելէ ետք, շատերուն երեւցած է: Արդ, վը հարցնենք մեր հակառակորդներուն, արդեօք կարելի՞ է որ Յիսուսը տեսնողները ամէնքն ալ զգայախաբուրեան կամ բորբ երեւակայութեան զոհ գացած լլլան:

Յիսուս մէկ անգամ եւ մէկ հոգիի չէ որ երեւցած է, այլ հինգ հարիւրէն աւելի հոգիներու եւ զանազան տեղեր:

Պահ մը ընդունինք, որ Մարիամ Մագդաղենացին եւ միւս կիները, որոնք այր մարդոցմէ աւելի զգայուն ըլլալով եւ ենթակայ բանդադուշանքի, զոհերն եղած են երեւակայութեան:

Բայց ի՞նչ ըսենք առաքեալներուն եւ բազմաթիւ աղբերուն, որոնք բնական, առողջ միտքով ու մարմինով մարդիկ էին: Արդեօք ասոնք ալ բորբ երեւակայութեան զոհ գացած են:

Հակառակորդներուն ըսածը ջրելու համար հիանալի եւ զերհամողիչ փաստ մըն է Թոմաս առաքեալի տէպըը:

Տեսէ՛ք, ի՛նչ պարզութեամբ եւ քնականութեամբ Յովհաննէս աւետարանիչ իր պատմէ՛ հետեւեալը:

Երբ Յիսուս, յարութիւն առնելէ հետք, առաջին անգամ կ'երեւի առաքեալներուն, Թոմաս առաքեալ ըացակայ էր խոմբէն:

Երբ Թոմաս կը միանայ Վառժերին, առաքեալները, քնական է, խանդավառութեամբ կը պատմեն անոր, թէ Յիսուս իրենց երեւցած է:

Բայց Թոմաս կ'ընէ անոնց. «Մինչեւ որ անոր ձեռքերուն մէջ դամբրուն նշանը չտեսնեմ, եւ մատներս չմտցնեմ դամբրուն տեղը ու ձեռքս չմխեմ անոր կողին մէջ՝ չեմ հաւատար»:

Ու՛ր օր ետք, աշակերտները դարձեալ ներսն էին. Թոմասն ալ միասին: Դռները փակ ըլլալով հանդերձ, Յիսուս եկաւ եւ անոնց մէջտեղ կեցաւ եւ ըսաւ. «Յաղադութիւն ձեզի՛ն»: Յետոյ ըսաւ Թոմասին. «Բե՛ր մատդ եւ դի՛ր հոս, տես՛ս ձեռքերս, ձրկարէ՛ ձեռքդ ու կողիս մէջ մխէ՛ եւ մի՛ ըլլար անհաւատ, այլ հաւատացեալ»:

Թոմաս պատասխանեց. «Տէ՛ր իմ եւ Աստուած իմ» (Յովհ. Ի. 25-28):

Հոս կ'արժէ գոչել. «Ապրի՛ս Թոմաս, որ քու իրապաշտ կեցողութեամբ, շատ մը անհաւատներու պատճառ ես, որ անոնք ըլլան հաւատացեալ, բայց տրամաբանող, իրապաշտ հաւատացեալներ»:

Աւելցնենք նաեւ, որ Յիսուսի խաչելութենէն ետք, վարժեա իր՝ երեք տարուան ընթացքին վատարած քարոզութիւնը, հրաշքները սպարապի գացած ըլլան:

Յիսուսի առաքեալները, աշակերտները ու բարեկամները յուսահատ վիճակի մատուցան եւ վարժեա սկսած էր քայքայումը:

Եմմաուսի երկու աշակերտները յուսախաբ՝ իրենց գիւղը, իրենց դորձին կը դառնային:

Բայց ահա, յարուցեալ Յիսուսի երեւումները, նոր խռանդ, նոր կեանք արթնացին անոնց մէջ, որոնք Անոր խօսքին մօտիկ ընելով, համբերութեամբ սպասեցին Ս. Հոգիի վարդապետին:

Հոգեգալուստէն անմիջապէս ետք, ամէն առաքեալ, ամէն աշակերտ, մէյմէկ առիւծ դարձած, անվհեւք սկսաւ քարոզել Քրիստոսի վարդապետութիւնը, նախ Հրէաստանի մէջ, ապա աշխարհի չորս ծագերուն:

Հերոսաբար տիմանալով եւ տիմադրելով Հրեաներէն եւ հեթանոսներէն եկած բոլոր զժողարութիւններուն, անուր տանջանքներուն, անվերջանալի հալածանքներուն, Քրիստոսի անունը տարածեցին ամէն կողմ, մինչեւ իսկ, այդ ժամանակաշրջանի աշխարհի կեդրոնը եղող՝ Հռոմի սիրտը, յանձն առնելով նոյնիսկ իրենց արիւնը թափել՝ իրենց քարոզած վարդապետութեան համար:

Յիսուսի՝ երկինքէն բերած կրակը, հրդեհեց հոռմէական հսկայ կայսրութիւնը, որ երեք դար հալածելէ հետք Քրիստոսի հետեւորդները, հուսկ ծոռնկի եկաւ եւ ազատ կրօնը հռչակեց քրիստոնէութիւնը:

Տեսանք թէ Յիսուսի աստուածութեան ամէնէն ջախջախիչ փաստը Յիսուսի յարութիւնն է:

«Եթէ Քրիստոս յարութիւն չէ առած, ուրեմն ի զուր է ձեր հաւատքը» կը գրէ Պողոս առաքեալ (Ա. Կորնթ. ԺԵ. 17):

Այս հաւատքին վրայ է որ իբրեւ ապառաժեայ հիմ, երկու հազար տարիներէ ի վեր կանգուն կը մնայ Եկեղեցին:

Յիսուսի յարութիւնը ինքի թանգադուշանք է եւ հրեական խաբէութիւն, որ ջախջախ մարդու մը համար դժուար է ընդունել, թէ այդ թանգադուշանքի, պատրանքի վամ ցնորքի վրայ, քսան երկար դարեր, հաստատուն մնացած ըլլայ Քրիստոսի Եկեղեցին, որուն պատմութիւնը զորած է բիւրաւոր մարտիրոսներու արիւնով, որուն զէմ կատաղի պայքար մղած են եւ դեռ կը մղեն հեթանոսութիւնը, անաստուածութիւնը, նիւթապաշտութիւնը:

Կարելի՞ է հաւատալ, որ աստութեան վրայ հիմնուած Եկեղեցին, այսքան ժամանակ դիմացած ըլլայ անհաւատներու, բազմատեսակ հերետիկոսներու հանած յետնանման արեկոծութիւններուն եւ դժոխքի ոյժերուն մղած մշտատեւ պայքարին տէմ:

Եթէ սուտ է Քրիստոսի յարութիւնը, այդ պարագային իր բոլոր առաքեալներն ու աշակերտները, որոնք իրենց ամբողջ կեանքը զոհեցին՝ իրենց տարածած վարդապետութեան համար, վարքած խաբողներ ձեռն:

Ճշմարտութիւնը կը ստիպէ մեզ որ ընդունինք Քրիստոսի յարութեան իրականութիւնը:

Յիսուս իր մահով, յաղթեց մահուան:

Յիսուսի յարութիւնը մահն է մահուան եւ կեանքը մարդկութեան, միշտ ոյժ քրիստոնէական հաւատքի անօրինակ տարածումին, վերականգնումի պատճառ մարդկային անկեալ բնութեան, աղբիւր սրբութեան:

Résumé**LA RÉSURRECTION DE JÉSUS****P. EPHREM DER-GHAZARIAN**

L'auteur présente d'une manière classique ce qu'est la réalité de la résurrection de Jésus. En se basant toujours sur le NT, il cite d'abord toutes les paroles et tous les faits dits ou accomplis du vivant de Jésus, relatifs à la résurrection de celui-ci. Puis il relate la mort réelle de Jésus et sa résurrection corporelle le troisième jour. Il répond enfin à diverses objections, notamment à ce que la résurrection de Jésus pourrait être le fruit de l'imagination des apôtres et des femmes pieuses.